

17. Діло. – 1933. – Ч.195. – 28 лютого.
18. Дрохобицький М. Український католицеский союз / Политические партии в Польше, Западной Белорусии и Западной Украине. – Минск, 1935.
19. Енциклопедія Українознавства в 10 т. – Париж–Нью-Йорк, 1962. – Т.4.
20. Заява Преосвященного Г.Хомішина, єпископа Станіславського // Нова Зоря. – 1936. – Ч.20. – 15 березня.
21. Іванишин В. Українська церква і процес національного відродження. – Дрогобич, 1990.
22. Католицька народна партія. Програмова заява. – Львів, 1930.
23. Ліквідація кризи в УНО // Діло. – 1936. – Ч.73. – 1 квітня.
24. Макух С. На народній службі. – Дітройт, 1958.
25. Найважливіша політична задача сучасного покоління // Нова Зоря. – 1928. – Ч.24. – 1 квітня.
26. Нова українська партія // Діло. – 1930. – Ч.216. – 30 вересня.
27. Нива. – 1921. – Ч.1. – С.1.
28. Осташевський Й. УКС і консолідація українців-католиків // Мета. – 1937. – Ч.28. – 28 липня.
29. Статут Українського католицького союзу // Мета. – 1931. – Ч.1. – 15 березня.
30. Соляр І. Українське національно-демократичне об'єднання: перший період діяльності (1925–1928). – Львів, 1935.
31. УКС. Його звичайні загальні збори // Мета. – 1932. – Ч.41. – 5 червня.
32. УНО. Історичний нарис з приводу виборів // Нова Зоря. – 1935. – Ч.60. – 11 серпня.
33. Хомішин Г. Пастирський лист про політичне положення українського народу в Польській державі. – Львів, 1931.
34. Хомішин Г. Українська проблема. – Станіслав, 1933.
35. Łukomski G., Partacz Cz., Polak B. Wojna polsko-ukraińska 1918–1919. – Koszalin – Warszawa, 1994.
36. Sprawy Narodowościowe. – 1934. – 5–6. Październik–grudzień.

M.MOSKALYUK

UKRAINIAN CLERICAL PARTIES IN THE POLITICAL PROCESSES IN GALICIA BETWEEN THE WORLD WARS

In the article the participation of the Ukrainian clerical parties in the political process in Galicia between two world wars, their influence on the development of the Ukrainian political thought are revealed. The author discusses in detail the program and activity of the Ukrainian Christian-Social Party, Ukrainian Catholic National Party (since May, 1923 – the Ukrainian National Obnova (UCNP (UNO))).

Key words: *Galicia, Ukrainian Christian-social movement, clerical parties, party-political system, occidentalism, orientalism.*

УДК 329.14

ББК 66.62

Мар'яна Мішук

ВНУТРІШНЬОПАРТІЙНА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНО-РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ (1927 – 1939 рр.)

Стаття присвячується дослідженню внутрішньопартійної організації Української соціалістично-радикальної партії в період національно-визвольної боротьби українського народу за незалежність 1926–1939 рр. Установлено, що радикальні сили робили політичне життя в регіоні більш активним, захищаючи основну національну мету – створення незалежної української держави.

Ключові слова: *організаційна структура, політичне життя, політичні сили, суверенітет, незалежність.*

Політична партія є організованою частиною суспільства, а тому її функціонування в політичній системі значною мірою залежить від рівня внутрішньопартійної організації. Це усвідомлювали й діячі Української соціалістично-радикальної партії (далі – УСРП), однієї з найвпливовіших західноукраїнських політичних партій

міжвоєнного періоду. Для посилення своєї реальної ваги в суспільно-політичному житті соціалісти-радикали вважали за необхідне здійснити організацію основної маси населення краю для боротьби за національно-політичне й соціально-економічне визволення. У зв'язку з цим своє першочергове завдання провід соціалістів-

радикалів вбачав в організаційній розбудові УСРП.

УСРП утворилася 14 лютого 1926 р. у результаті об'єднання Української радикальної партії з волинською групою Української партії соціалістів-революціонерів, поширивши український радикальний рух за так званий “сокальський кордон”, який згідно з намірами польської влади мав слугувати розмежуванню українців Галичини та Волині.

Станом на травень 1927 р. можна було спостерігати помітне посилення впливів УСРП у повітах Городенківському, Коломийському, Косівському, Надвірнянському, Печеніжинському, Рогатинському, Станіславському, Тлумачському [28, с.79]. Активно діяли члени партії і на терені Стрийського повіту [2, арк.2]. Зміцнення позицій УСРП вимушені були констатувати 27 лютого 1928 р. учасники наради Комуністичної партії Західної України у Львові [15, арк.3]. Що стосується північно-західних українських земель, то 1927 рік не приніс значного розвою партійної організації соціалістів-радикалів на цьому терені, однак, ситуація істотно змінилася в 1928 р.: активна виборча кампанія зумовила надзвичайне зростання партійних впливів на території повітів долбунівського, рівненського та луцького [65, с.102].

Значні деструктивні процеси спостерігалися і в середовищі УСРП, де діяла радянсько-фільська група доктора К.Трильовського. Під його безпосереднім впливом на початку 1928 р. на терені коломийського повіту було започатковано акцію зі створення нової партії УСРП-Лівиці. 1 січня 1928 р. у Львові відбулося засідання її організаційного комітету, учасники якого виступили з різкою критикою рішень з'їзду УСРП від 26 грудня 1926 р., закликали до об'єднання з радянською Україною та засудили зближення голови соціалістично-радикальної партії Л.Бачинського з УНДО [3, арк.9, 10; 63, с.40].

3 січня 1928 р. К.Трильовський провів нараду в Коломиї, а вже 9 січня в Станіславі І.Голубом була скликана таємна партійна конференція УСРП-Лівиці станіславського повіту за участю 20 осіб, на якій було обрано Центральний Комітет партії в такому складі: доктор К.Трильовський – голова, інженер І.Курах (Львів) – заступник голови, І.Голуб (Станіславів), І.Романчук (Тисмениця) та І.Кременчук (Тисмениця) [4, арк.7, 20, 20 зв.]. Організаційне зібрання УСРП-Лівиці цього ж таки дня відбувалося у

Львові за участю 28 осіб. Програма партії базувалася на засадах наукового соціалізму, висуваючи лише вимогу господарського та культурного визволення українського народу [17, арк.6]. Саме тому група Голуба-Трильовського, діючи під контролем КПЗУ та радянського посольства у Варшаві, проявляла дуже малу активність, що не могло істотно позначитись на організаційно-політичній діяльності УСРП, яка і надалі у своїй діяльності обстоювала постулати самостійницької платформи [21, с.97].

Результати проведеної організаційної роботи УСРП стали предметом обговорення учасників XXXI партійного конгресу, який проходив у Львові 2–3 лютого 1929 р. 211 делегатів з'їзду представляли 26 повітів краю. За соціальним складом близько 90% учасників становили селяни та робітники [60, с.2; 61, с.2]. Представник Волині А.Нивинський визначив, що метою УСРП на терені воєводства волинського стане “поширення досвіду галицького на ниві освітній, суспільно-господарській і політичній. Сама Волинь не дасть собі ради” [65, с.102].

Члени Головного Секретаріату та переважна більшість членів Головної Управи були переконані в тому, що в складній суспільно-політичній ситуації одним із вирішальних чинників успішного функціонування партії має стати міцна організація, для якої притаманна висока ідейність членів та їх глибоке почуття обов'язку. На своєму засіданні 19 травня 1929 р. Головна Управа партії прийняла одноголосно постанову позбавити К.Стефаніва посольського мандата та виключити його з партійних лав через недотримання засад соціалістично-радикальної ідеології та програми. У той же час члени Головної Управи займалися й дисциплінарними справами послів М.Рогуцького та П.Шекерика-Дониківа, яким було оголошено сувору догану. Актуальною стала й справа складання посольського мандата послом О.Когутом [67, с.481].

Такі конференції відбувалися за участю провідних партійних діячів: 6 жовтня 1929 р. проходила повітова конференція УСРП у Товмачі (про політичне становище та організаційні завдання реферував М.Стахів, а про практичну роботу в повіті – І.Макух), 29 вересня 1929 р. – у Збаражі, 20 листопада 1929 р. – у Рогатині, 24 листопада 1929 р. – у Самборі, 16 грудня – у Рівному [50, с.3; 52, с.6; 53, с.1].

Віча відбувалися тільки винятково, як масові маніфестації та справоздавчі зібрання

послів. Повіти було розподілено між послами, які проводили масові політичні конференції та дбали про організаційно-політичне життя партії у даній місцевості: посол К. Стефанів відповідав за організаційну діяльність у Коломийському та Рогатинському повітах, посли М. Рогуцький, Д. Лади́ка – у Рогатинському повіті, посол О. Когут – у Богородчанському повіті, посол П. Шекерик-Доників – у Городенківському та Косівському повітах [5, арк. 16, 42, 66, 121, 122, 149, 150 зв.].

Значним явищем організаційної роботи соціалістів-радикалів стало проведення регіональних з'їздів, на яких обговорювались питання налагодження та вдосконалення партійної організації. У Коломиї 20 жовтня 1929 р. проходив з'їзд радикалів Покуття, делегати якого (142 особи) репрезентували такі повіти: Делятин, Городенка, Коломия, Косів, Надвірна та Снятин. 27 жовтня 1929 р. у Тернополі було проведено з'їзд Поділля за участю 126 делегатів місцевих гуртків УСРП із повітів: Збараж, Нове Село, Підволочиськ, Скалат, Теревовля та Тернопіль [26, с.3]. У 1930 р. організаційна робота членів соціалістично-радикальної партії на місцевому рівні проходила у формі організації віч, проведення яких набуло масового характеру. Віча відбувались на Станіславщині (Забережжя, Карлів, Косів, Коломия, Надвірна, Снятин), Самбірщині (Берестяни), Сокальщині (Сільце, Сокаль, Угринів) та інших місцевостях західноукраїнських земель [20, с.4; 54, с.5; 55, с.7; 56, с.1; 57, с.7].

Певна організаційна робота виконувалась і на повітовому рівні: 2 лютого 1930 р. відбувався повітовий з'їзд УСРП у Кременці, учасники якого (161 особа) у прийнятих резолюціях закликали до приєднання нових членів, організації професійних союзів, кооперативних, культурно-освітніх установ, а також – до активної праці вже існуючих. Аналогічні завдання у своєму організаційному рефераті висловив і посол С. Жук на черговій конференції членів УСРП у Здолбуніві [55, с.7]. У цей час члени партії також розгорнули активну роботу на терені повітів дубенського, костопільського, луцького, рівненського [13, арк.55 зв.; 16, арк.10 зв., 11, 36, 36 зв., 37]. Крім того, значне посилення впливів соціалістів-радикалів продемонстрували додаткові вибори на Волині навесні 1930 р., які відзначили першість УСРП у середовищі українського політикуму [19, 40 зв.]. У 1930 р. соціалістично-радикальна партія об'єднувала у своїх лавах приблизно 13000 членів [62, с.86].

У ході передвиборної кампанії до сейму та сенату восени 1930 р. у результаті переслідувань із боку польської влади загинуло два радикали (Підгірний Дмитро та Тютюко Михайло), а в ув'язненні опинилось шестеро відомих діячів радикальної партії (А.Гривнак, С.Жук, О.Коберський, Д.Лади́ка, А.Нивинський, М.Рогуцький) [19, арк.40 зв.; 29, с.2]. Арешти торкнулись і членів місцевих організацій УСРП: 20 жовтня заарештовано в Коломиї голову Повітової Управи УСРП Косівщини І.Прокопова, у Кременеччині – членів Повітової Управи УСРП І.Романюка та О.Волошина. У Тернополі арештовано В.Лисого, О.Олійника, Л.Онуферка, І.Якимчука. 17 січня 1931 р. окружний суд із Рівного на розправі в Кременці засудив посла УСРП С.Жука, заступника голови партії, на два роки в'язниці за нібито підбурюючі проти Польщі промови на публічних зборах" [12, арк.25, 25 зв.].

Протягом весни – осені 1931 р. члени УСРП провели також і цілий ряд повітових конференцій: у Снятині (1 березня), Коломиї (20 березня), Городенці (29 березня), Самборі (30 березня), Тернополі (5 квітня), Сокалі (19 квітня), Збаражі (26 квітня), Станіславі (3 травня), Косові (6 травня), Товмачі (10 травня), Самборі (1 червня), Калуші (21 червня), Станіславі (28 червня), Львові (7 вересня), Станіславі (4 жовтня) [32, с.3; 33, с.2; 34, с.2; 35, с.2; 36, с.2; 37, с.2; 38, с.3; 39, с.2]. Навіть на терені північно-західних українських земель, незважаючи на складну ситуацію, зумовлену, значною мірою, браком матеріальних фондів, соціалістично-радикальна партія в цей час демонструвала істотне поживавлення своєї організаційної роботи в здолбунівському повіті, у першу чергу завдяки роботі А.Нивинського.

Незважаючи на певні досягнення, на початку 30-х рр. XX ст. у середовищі УСРП намітилися внутрішні суперечки, в основному між членами Головного Секретаріату у Львові та діячами низових організацій Станіславщини.

Так, на окружному партійному з'їзді в Станіславі було піддано гострій критиці керівництво соціалістично-радикальної партії за фінансові махінації та за блок з унідистами під час виборів [49, с.21]. Повітова управа УСРП у Рогатині постановила скликати окрему конференцію для перегляду організаційних справ, тактики та плану праці. Така повітова конференція відбулася 11 грудня 1932 р. Реферати про організаційні завдання та тактику партії виголосили М.Стахів та А.Гривнак [40, с.14].

Повітові управи досить часто скликали районів конференції, учасники яких заслуговували реферати делегатів Головної та повітової управ, звіти делегатів місцевих громад, затверджували план подальшої роботи та обирали нову районну управу. Зокрема, така конференція УСРП відбулася 26 лютого 1933 р. у Галичі (Станіславщина) за участю 70 осіб, які репрезентували такі місцеві партійні осередки: Підгороддя, Вікторів, Сапогів, Комарів, Темерівці, Залуква. Новообрана районна управа в складі Ф.Мельничука, Д.Олійника, Ф.Любецького, П.Павлуся, М.Ільчука, І.Бойчука, О.Деркевича та І.Маланія одразу ж приступила до активної організаційної діяльності [43, с. 7]. Такі районні конференції відбувалися на Рівненщині: 12 березня в Гощі, 13 березня в Межиріччі, 14 березня в Тучині, 7 квітня в Томахові, 8 квітня в Олександрії, 9 квітня в Дятковичах, 30 липня в Мнишині; на Кременеччині: 30 липня у Вишгородку [44, с. 5; 45, с. 7; 46, с. 7; 47, с. 5].

Проблеми організаційно-політичної діяльності соціалістично-радикальної партії знайшли своє відображення на Крайовій конференції УСРП, яка проходила за участю 71 делегата з 23 повітових організацій Галичини та Волині у Львові 26 серпня 1934 р. Подаючи звіт із дотеперішньої діяльності, М.Стахів відзначив зростання впливів партії на території Станіславщини (особливо в Коломиї та Снятині), Волині та деякий занепад партійних організацій Тернопільщини. Розбудову соціалістично-радикальної партії на нових теренах промовець уважав за недоцільну (адже це, на його думку, розпорошувало б сили партії), натомість він підкреслював необхідність посилення праці існуючих партійних осередків [10, арк. 1].

У січні 1935 р. партія фактично розпалася на дві течії: УСРП – правіцю і УСРП – опозицію на чолі з І.Голубом, організовану довкола пресового органу “Голос Покуття” [58, с. 7; 27, с. 11]. Переважна більшість членів УСРП-опозиції була прихильниками комуністичної партії Радянського Союзу, а тому, цілком закономірно, що розкольніцьку акцію І.Голуба, соціаліст-радикали ототожнювали з диверсійною акцією комуністів та “провокаційною метою комуністичної тактики московського центру” [8, арк. 107]. Лави партії залишив доктор К.Трильовський, мотивуючи свій вихід з УСРП рішенням соціалістів-радикалів бойкотувати вибори 1935 р. [9, арк. 8 зв.].

12 січня 1936 р. у Львові відбулося чергове повне засідання Головного Секретаріату УСРП, на якому було вирішено скликати нараду всіх членів Головної Управи та делегатів повітових управ для вирішення важливих питань суспільно-політичного розвитку західноукраїнських земель [24, с. 9]. І вже 15 лютого 25 осіб, які репрезентували 14 повітів (Богородчани, Делятин, Дубно, Коломия, Львів, Рівне, Рогатин, Самбір, Снятин, Сокаль, Станіслав, Тернопіль, Тлумач та Яворів) прибули на таку нараду [25, с. 8].

Організаційних справ соціаліст-радикали торкнулися й 5 грудня 1938 р. на черговому засіданні Головної Управи УСРП. У результаті живої дискусії Лисого, Кантимира, Гривнака, Кузьмовича, Костюка, Ріпецького було одноголосно прийнято таку резолюцію: “Головна Управа з особливим покликом звертається до всіх членів та симпатиків УСРП, щоб вони виявили в теперішню важливу хвилину як найбільше енергії в політичній праці в краю. Окрему піддержку мусять вони уділити своїй пресі шляхом масового приєднання нових передплатників” [22, с. 3].

Отже, УСРП мала чітко оформлену, точно визначену та добре розвинену організаційну структуру. Внутрішня партійна організація соціалістів-радикалів відзначалася демократизмом, що дало їм змогу відіграти важливу роль у політичному житті суспільства. У своїй діяльності члени партії завжди відзначалися прагненням до політичної демократії і боролися проти диктаторських, реакційних тенденцій, адже УСРП, як і будь-яка інша політична партія, яка прагнула до встановлення демократичного устрою в державі, добре усвідомлювала необхідність підтримки та захисту демократичних цінностей та прав людини насамперед у своїй організації.

1. Державний архів Волинської області, ф. 46, оп. 9, спр. 1827 (Списки членів УСРП. Циркулярні этой партии по организационным вопросам), 96 арк.
2. Державний архів Івано-Франківської області, ф. 2, оп. 1, спр. 477 (Краткая характеристика политических партий, действовавших на территории Станиславского воеводства), 5 арк.
3. Там само, спр. 579 (Устав и программа УСРП. Сведения поветовых старост о деятельности УСРП во время выборов в Польский парламент), 32 арк.
4. Там само, спр. 607 (Еженедельные отчеты Станиславского воеводского управления о политической обстановке в Станиславском воеводстве за январь-октябрь месяцы 1928 года), 270 арк.

5. Там само, спр.670 (Еженедельные отчеты Станиславского воеводского управления о политической обстановке в воеводстве), 163 арк.
6. Там само, спр.723 (Переписка с поветовыми старостами о деятельности украинских националистических партий и их лидеров на территории Станиславского воеводства), 109 арк.
7. Там само, спр.793 (Донесения поветовых старост о деятельности украинской крестьянской партии (УСРП) на территории воеводства), 54 арк.
8. Там само, спр.1317 (Месячные отчеты поветовых старост о политической обстановке в поветах Станиславского воеводства за март 1935 г.), 237 арк.
9. Там само, спр.1322 (Месячные отчеты поветовых старост о политической обстановке в поветах Станиславского воеводства за июль 1935 г.), 225 арк.
10. Там само, спр.1333 (Информация Львовского воеводского управления о состоявшейся краевой конференции украинской социалистической радикальной партии в связи с выборами в польский сейм и сенат), 10 арк.
11. Там само, спр.1386 (Информация Львовского воеводского управления о конференции главного правления Украинской контрреволюционной партии (УСРП)).
12. Державний архів Львівської області, ф.1, оп.51, спр.38 (Отчеты Краковского, Тернопольского, Станиславского воеводских управлений о политическом положении на территории воеводств), 104 арк.
13. Там само, спр.41 (Отчеты Любельского, Волынского воеводских управлений о политической ситуации на территории воеводств), 66 арк.
14. Там само, спр.99 (Отчет Волынского воеводского управления о политической ситуации в воеводстве за апрель 1931 г.), 26 арк.
15. Там само, спр.513 (Дело о подготовке краевой конференции Коммунистической партии Западной Украины), 6 арк.
16. Там само, оп.52, спр.1165 (Ситуационные отчеты Волынского воеводского управления об общественно-политическом положении), 86 арк.
17. Державний архів Тернопільської області, ф.231, оп.1, спр.1057 (Проект устава и программа деятельности "УСРП"-Левицы и резолюции съезда этой партии), 13 арк.
18. Там само, спр.1366 (Реферат об организационном положении УСРП на Волыни), 14 арк.
19. Там само, спр.2063 (Программа и организационный устав националистической УСРП, принятый на 32 конгрессе УСРП), 46 арк.
20. Віча і збори // Громадський Голос. – 1930. – 28 червня. – Ч.25. – С.4.
21. Вол Б., Малик Я. Ідея української державності в програмах і діяльності політичних партій Західної України у міжвоєнний період // 1939 рік в історичній долі України і українців: Матеріали Міжнародної наукової конференції (23–24 вересня 1999 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І.Франка, 2001. – С.96–101.
22. Головна Управа УСРП // Громадський Голос. – 1938. – 10 грудня. – Ч.47. – С.3.
23. Засідання Головної Управи УСРП // Громадський Голос. – 1931. – 10 жовтня. – Ч.39. – С.2.
24. З Головного Секретаріату УСРП // Громадський Голос. – 1936. – 25 січня. – Ч.3. – С.9.
25. З Головної Управи УСРП // Громадський Голос. – 1936. – 22 лютого. – Ч.7. – С.8.
26. З організаційного руху // Громадський Голос. – 1929. – 2 листопада. – Ч.45. – С.3.
27. Історія суспільних рухів і політичних партій в Україні (1921–1985 рр.). Текст лекцій. – Львів ЛДУ, 1993. – 74 с.
28. Книш З. Далекий приціл: Українська військова організація в 1927–1929 роках. – Торонто: Срібна Сурма. 1967 – 472 с
29. Котра політика розумніша // Нова Зоря. – 1935. – 17 листопада. – Ч.88(886). – С.1–2.
30. Краєвий Конгрес УСРП // Громадський Голос. – 1937. – 31 грудня. – Ч.51. – С.2–3.
31. Макух І. На народній службі. – Детройт, 1960. – 565 с.
32. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 14 березня. – Ч.10. – С.3.
33. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 28 березня. – Ч.12. – С.2.
34. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 4 квітня. – Ч.13. – С.2.
35. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 11 квітня. – Ч.14. – С.2.
36. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 25 квітня. – Ч.15. – С.2.
37. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 6 червня. – Ч.21. – С.2.
38. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 27 червня. – Ч.24. – С.3.
39. Організаційний рух // Громадський Голос. – 1931. – 4 листопада. – Ч.25. – С.2.
40. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 7 січня. – Ч.1. – С.14.
41. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 4 лютого. – Ч.5. – С.6.
42. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 18 лютого. – Ч.7. – С.7.
43. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 11 березня. – Ч.10. – С.7.
44. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 25 лютого. – Ч.8. – С.5.
45. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 8 квітня. – Ч.14. – С.7.
46. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 15 липня. – Ч.27. – С.7.
47. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 12 серпня. – Ч.31. – С.5.

48. Організаційні справи // Громадський Голос. – 1933. – 18 листопада. – Ч.45. – С.3, 4.
49. Партийний суд. Документи / Зібрав О.Когут. – Станиславів: Богородчанський цп, 1932. – 27 с.
50. Повітова конференція УСРП на Рівненщині // Громадський Голос. – 1929. – 28 грудня. – Ч.53. – С.3.
51. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1929. – 9 лютого. – Ч.5. – С.7.
52. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1929. – 19 жовтня. – Ч.42–43. – С.6.
53. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1929. – 16 листопада. – Ч.47. – С.1.
54. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1930. – 1 лютого. – Ч.5. – С.5.
55. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1930. – 15 березня. – Ч.11. – С.7.
56. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1930. – 1 травня. – Ч.16. – С.1.
57. Політичний і освідомлюючий рух // Громадський Голос. – 1930. – 21 червня. – Ч.24. – С.7.
58. Політичні вісти // Нова Зоря. – 1935. – 28 лютого. – Ч.15. – С.7.
59. Постанови Головної Управи УСРП // Громадський Голос. – 1930. – Ч.1–2. – С.2.
60. XXXI Конгрес УСРП // Громадський Голос. – 1929. – 9 лютого. – Ч.6. – С.2.
61. XXXI Конгрес УСРП // Громадський Голос. – 1929. – 16 лютого. – Ч.7. – С.2–3.
62. Chojnowski A. Ukraina. – Warszawa: Wydawnictwo Trio Warszawa, 1997. – 236 s.
63. Feliński M. Program Ukraińskiej Socjalistycznej Radikalnej Partji // Sprawy Narodowościowe. – 1928. – Styczeń, luty i marzec. – S.32–40.
64. Kongres USRP // Sprawy Narodowościowe. – 1929. – Styczeń i luty. – S.83–84.
65. Mędrzecki Włodzimierz. Województwo Wołyńskie 1921–1939. – Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: Wydawnictwo Polskiej Akademii nauk, b.r. – 204 s.
66. Mniejszości narodowe w Polsce // Sprawy Narodowościowe. – 1929. – Marzec i kwiecień. – S.269–270.
67. Mniejszości narodowe w Polsce // Sprawy Narodowościowe. – 1929. – Czerwiec, lipiec, sierpień. – S.481.
68. Ukraińcy. Życie polityczne // Sprawy Narodowościowe. – 1929. – Wrzesień i październik. – S.644.

M.MISHCHUK

WITHIN THE PARTY'S ORGANIZATION STRUCTURE OF THE UKRAINIAN SOCIAL-RADICAL PARTY (1927–1939)

The article is devoted to the research the organization structure of the Ukraine Social-Radical Party in the 1926-1939 year. It is shown, that radical forces made a political life in the region more active and that all this time they defend the main aim of the nation which was the creation of the Ukrainian sovereign state.

Key words: *the organization structure, the political life, the political forces, sovereignty, independence.*

УДК 323.21

ББК 66.4

Микола Генік

РОЛЬ ПОЛЬСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ОПОЗИЦІЙНИХ ПАРТІЙ У ПРОЦЕСІ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО ПРИМИРЕННЯ

Гельсінський процес сприяв появі опозиційних антитоталітарних організацій у країнах Центрально-Східної Європи. Боротьба проти радянського поневолення та демократизація суспільств розглядалися в контексті підтримки української незалежності, непорушності кордонів та толерантної національної політики. Прихильниками такого курсу були Польське незалежницьке порозуміння, Конфедерація незалежної Польщі, Ліберально-демократична партія "Незалежність" та ін. Налагодження взаємовідносин між польськими й українськими опозиційними партіями було одним з етапів інституціоналізації міжнаціонального примирення.

Ключові слова: *Центрально-Східна Європа, польсько-українські відносини, міжнаціональне примирення, опозиційні партії.*

Геополітичні зміни в Центрально-Східній Європі наприкінці ХХ ст., які сприяли подоланню тоталітаризму та визволенню з-під радянського

поневолення, стали можливими завдяки досягненню примирення двох найчисленніших народів регіону – українського й польського. На відміну